

GYVIEJI ARCHYVAI

Istorine praeitimi garsi ir turtinga Merkinė kaskart moka maloniai nustebinti: čia gyvenantys žmonės savo miestelio istoriją pasakoja ir šventes bei įvairius renginius organizuoja su ypatinga pagarba ir taip, kad kiekvienas apsilankęs pajunta, jog visa tai, kas Merkinėje buvo, kas gyva ir tai, kas vyksta, verta įamžinimo...

Šių metų miestelio šventėje „Priesaika“ simboliškai nusilenkta partizanams ir visiems kovotojams už Lietuvos laisvę. Jiems skirtą renginį nuo pat ryto papuošė miestelio aikštėje vykę koncertai, amatų mugė, prasmingas pėsčiųjų ir dviračių žygis „Vanago kovų takais“ bei jautriai nuskambėjusi roko opera „Priesaika“. Joje tikras, tragiškas pokario istorijas apie partizanus, kurie paliko savo gimtuosius namus ir pasitraukė į mišką, kad galėtų kovoti už tai, kas brangiausia, dainavimu ir grojimu jaudinančiai „pasakojo“ operos „perlai“ Liudas Mikalauskas, Egidijus Bavininas, Sandra Lebrikaitė ir charizmatiškieji patriotinio roko muzikantai „Thunder-tale“! Merkinės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bačnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už parapijos žmones bei geradarius, kurie prisidėjo prie bačnyčios fasado atnaujinimo.

Nuo pat ryto iki vėlumos Merkinė buvo pilna gyvybės. Miestelio aikštėje šurmuliavo tautodailės mugė, skirta

Merkinėje pagerbti kovotojai už Lietuvos laisvę

Tautodailės metams. Čia buvo galima išgityti kalvystės, medžio drožybos, keramikos darbų, odos siuvinių ir rankdarbių.

Patriotines dainas atliko Albertas Antanavičius ir Merkinės folkloro ansamblis „Kukalis“. Į Merkinės krašto muziejaus darbuotojų surengtą pėsčiųjų ir dviračių žygį „Vanago kovų takais“ dviem maršrutais – dvidešimt aštuonių kilometrų maršrutu „Merkinė–Kasčiūnai–Merkinė“ ir keturiolikos kilometrų maršrutu „Kasčiūnai–Bingeliai–Kasčiūnai“ – iškeliavo penkiasdešimt vienas žygeivis iš visos Lietuvos. Merkinės muziejinių sukurtas maršrutas yra aiškus, su rodyklėmis, su visa reikalinga infrastruktūra, kuriame kiekvienas norintis gali eiti ir pažinti Lietuvos laisvės kovų istoriją. Jame galima pamatyti tas vietas, kur partizanai davė priesaikas, kur planavo Merkinės puolimą. Žygeivius ir renginio svečius pasveikino Adolfo Ramanausko dukra Auksutė Ramanauskaitė–Skokauskienė. Žygio dalyviai tvirtino, jog šiuo maršrutu, kuris liudija čia vykusias laisvės kovas, verta praeiti.

Merkinės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bačnyčioje tą vakar vyko iškilmingos šv. Mišios, kurias aukojo J.E. Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas ir Merkinės parapijos klebonas dr. Robertas Rumšas. Po šv. Mišių dvasininkai dėkojo vi-

siems prisidėjusiems prie bačnyčios išorės atnaujinimo. Klebonas R. Rumšas priminė, jog ir klasikas Vincas Krėvė rašė, kokia graži Merkinės bačnyčia. „Ši šventovė svarbi visai Lietuvai. Joje meldėsi ir abiejų tautų valdovas Vladislovas Vaza. Merkinės bačnyčia per savo ilgą amžių mačiusi daugybę svarbių dalykų, jei ji galėtų kalbėt, daug istorijų papasakotų. Šias šv. Mišias aukojome už laisvės kovų dalyvius, už mūsų parapiją, už tuos žmones, kurie prisidėjo prie bačnyčios atnaujinimo savo aukomis ir patarimais“. Padėka ir Palaimintojo vyskupo Teofiliaus Matulionio atminimo medalis įteiktas Varėnos rajono savivaldybės merui Algiiu Kašetai už tai, kad savivaldybė skyrė aštuoniolikos tūkstančių eurų finansinę paramą bačnyčiai atnaujinti. Meras, atsiimdamas medali, pažymėjo, jog ši padėka skirta savivaldybės tarybai ir administracijai: „Merkinės bačnyčia kaip kultūros paveldo objektas svarbi visai Lietuvai. Tai vienas didžiausių ir gražiausių praeityje klestėjusio miesto simbolių, tikėjimo ir dvasinumo tvirtovė. Bačnyčia praeityje buvo ne tik tikėjimo, bet ir švietimo bei kultūros židiny“.

Padėkos bei atminimo medaliai taip pat buvo įteikti ir kitiems daugiausia prisidėjusiems.

J.E. Kaišiadorių vyskupas J. Ivanauskas sakė, jog bačnyčios išvaizda yra labai svar-

bu, bet labai svarbu ir tai, ką joje gauname. Jis dėkojo visiems ieškojusiems galimybių, dėjusiems pastangas ir prisidėjusiems prie šventovės atnaujinimo. „Jūsų aukos ir rūpestis, kurių dėka Merkinės bačnyčia nušvito naujai, tai ir yra liudijimas, kad šventovė jums yra svarbi. Dėkoju už jūsų tikėjimą ir geranoriškumą, telaimina jus Dievas“.

Merkinės šventę vainikavo ir abejingų nepaliko jautriai miestelio aikštėje nuskambėjusi „Priesaika“.

Prieš ją visus susirinkusius sveikinusi Merkinės kultūros centro direktorė Jurgita Keršienė priminė, jog Merkinėje daug istorijos klodų. Vienas iš jos išskirtinimų yra tai, kad čia aktyviai vyko partizaninės kovos, todėl ir šių metų miestelio šventė skirta partizanams ir kovotojams už Lietuvos laisvę pagerbti. Šio krašto miškuose veikė partizanų vadai Juozas Vitkus–Kazimieraitis, Lionginas Baliukevičius–Dzūkas, Adolfas Ramanauskas–Vanagas, kuris savo atsiminimuose rašė: „Visi esame lygūs kovos broliai ir tarp mūsų nėra nei pono, nei tarno, nei buožės, nei berno, nes kovojame ne dėl dvaro ar aukštos ir pelningos veiklos. Mes visi teturime vieną troškimą – iškovoti Lietuvai laisvę...“.

Merkinės krašto muziejaus direktorius Mindaugas Černiauskas sakė: „Šis mūsų susibūrimas man primena 1936 metų Merkinę, kai šio-

je aikštėje susirinkę dzūkai davė priesaiką Vilnių atkovoti iš lenkų. Kovoti teko su kitu priešu, gerokai stipresniu, gerokai žiauresniu. Šioje aikštėje taip pat gulėjo išniekinti partizanų kūnai, girdejos motinų ir seserų raudos. Šiandieną yra puiki proga pagerbti visus, kurie kovojo už Lietuvos laisvę. Prisiminkime juos, neužmirškime. Tai mūsų šventa pareiga. Ačiū kultūros centro direktorei Jurgitai ir visai komandai, be kurios šio renginio nebūtų. Muziejus, prisidedamas prie renginio, organizavo žygį „Adolfo Ramanausko–Vanago laisvės kovų takais“. Jis pristatė naują leidinį „Adolfo Ramanausko–Vanago laisvės kovų takais“ bei pagarsino idėją Merkinėje sukurti skulptūrą Vanagai. „Kodėl Merkinėje? Vanagas buvo Merkinės bataliono vadas. Jo atsiminimų knygoje Merkinė paminėta net šimtą trisdešimt kartų. Merkiniešių pareiga prisidėti prie šio projekto. Trumpasis numeris dešimties eurų aukai –1410. Kviečiu visus pagal galimybes prisidėti. Galbūt kitąmet jau galėsime šia skulptūra Merkinę papuošti“.

Su švente merkiniešius pasveikinęs Seimo narys Juozas Baublys sakė, kad Merkinėje gerbiami ir kaskart prisimenami kovotojai. „Ši tema skauda, ypač tiems, kurių artimieji kovojo ir buvo išniekinti... Merkinė gražėja. Dėl to, kad prisimenat praeitį, taip puikiai sekasi

dabartis. Linkiu gražios šventės“.

Miestelio aikštėje buvo sugiedotas Lietuvos valstybės himnas. Po jo itin jautriai ir įtaigia gaida Merkinėje nuskambėjo „Priesaika“. Atlikėjas Liudas Ramanauskas sakė, jog su šia opera jie apeliavo bene visą Lietuvą, du kartus ją parodė Jungtinėse Amerikos Valstijose, Čikagoje, kur stovi paminklas Vanagai. „Bet šiandien „Priesaika“ skambėjo ir nuskambėjo jautriausiai ten, kur ir turėjo nuskambėti. Nes šiose apylinkėse vyko aršiausios laisvės kovos, čia partizanai aukojo savo gyvenimus, kad mes turėtume tokią Lietuvą, kokią galėtume turėti“.

Šventėje dalyvavo ypatingas svečias – partizanas Juozas Jakavonis–Tigras. Šiemet garbingą devyniasdešimt penkerių metų jubiliejų švenčiančiam partizanui atlikėjai sugiedojo „Ilgiausių metų“. Pokario metais dvidešimtmečiui jaunuoliui buvo lemta būti legendinių Pietų Lietuvos partizanų vadų – Juozo Vitkaus – Kazimieraičio ir Adolfo Ramanausko – Vanago – ryšininku, o jo tėvų sodyboje buvo įrengtas bunkeris – partizanų vadavietė. Čia buvo įrengta spausdintinė, rengiami ir spausdinami štabo dokumentai, leidžiamas partizanų pagrindinis laikraštis „Laisvės varpas“. 1997 metais bunkeris jo sodyboje buvo atstatytas. Jį nuolat lanko svečiai iš Lietuvos ir užsienio, buvę partizanai, tie, kurie neabejingi skaudžiai Dzūkijos praeičiai.

Neslėpdamas jaudulio, virpančiu balsu Juozas Jakavonis–Tigras dėkojo visiems susirinkusiems pagerbti laisvės kovų dalyvių. „Čia mano dvasia. Čia Kryžių kalnelyje guli pokariu apie penki šimtai nužudytų partizanų, ryšininkų, mano bendražygių. Šiose apylinkėse kovojo Vanagas. Ačiū už idėją pastatyti jam paminklą. Pastačius tokį paminklą, Merkinė dar labiau praturtėtų savo istorija. Ačiū, kad susirinkot ir kad pagerbėt kovotojus už laisvę“.

Šventės metu pagerbti kovotojai už Lietuvos laisvę tarsi paliudijo Merkinės kryžių kalnelyje stoviniame šviesaus atminimo skulptoriaus ir poeto Alberto Belevičiaus žuvusiam tėvui partizanui sukurtame kryžiuje išraižytus žodžius. „Mylėk mus, Lietuva! Dar skaudūs lietūs dulkia, dar aidai žemėjų dienų audra. Mes čia gyvi, mes nepavirsim dulkėmis. Už laisvę žuvusiems mirties nėra“.

Rūta AVERKIENĖ
Varėnos rajono savivaldybės administracijos Bendrojo skyriaus vyr. specialistė

